

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань правоохоронної діяльності

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-35-06

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань правоохоронної діяльності на виконання доручення Голови Верховної Ради України Д. Разумкова та відповідно до статті 16 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» розглянув на своєму засіданні 28 квітня 2021 року (протокол № 71) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правових засад діяльності Державного бюро розслідувань» (**реєстр. № 5305 від 26.03.2021**), поданий народними депутатами України Яцик Ю.Г., Медяником В.А., Павлюком М.В., Міньком С.А., Бакумовим О.С., Монастирським Д.А.

Метою законопроекту є удосконалення правових засад діяльності Державного бюро розслідувань (далі – ДБР), сприяння належному виконанню завдань ДБР та створення умов для ефективного здійснення ним оперативно-розшукової діяльності й досудового розслідування.

Для досягнення вказаної мети передбачається внесення змін до законів України «Про Державне бюро розслідувань», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про судову експертизу», «Про запобігання корупції», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про вищу освіту», «Про банки і банківську діяльність», «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», «Про депозитарну систему» та інших законодавчих актів, якими пропонується:

- уточнити окремі повноваження як ДБР, так і Директора ДБР;
- удосконалити структуру територіальних управлінь ДБР;
- усунути законодавчу прогалину в частині визначення суб'єкта, який буде уповноважений накладати дисциплінарні стягнення на директорів ТУ ДБР;
- визначити особливості обчислення стажу служби в ДБР та встановити порядок його обчислення;
- надати ДБР право безпосереднього доступу до автоматизованих інформаційних та довідкових систем у порядку, встановленому законодавством;
- передбачити повноваження ДБР укладати міжвідомчі міжнародні договори та врегулювати порядок їх укладання;
- збільшити граничну чисельність центрального апарату та територіальних управлінь ДБР з 1600 до 2000 осіб;
- надати право зберігання, носіння та застосування зброї особам начальницького та рядового складу ДБР;

- вирішити окремі питання матеріального забезпечення працівників ДБР.

Крім того, запропонованими змінами усуваються неузгодженості між окремими нормами Закону України «Про Державне бюро розслідувань» та положеннями вищенаведених нормативно-правових актів. Зокрема, у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» у частині, що стосується ДБР, понятійний апарат приводиться у відповідність до положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань».

Також вносяться точкові зміни до законів України «Про запобігання корупції», «Про цивільно-військові адміністрації», «Про місцеве самоврядування», «Про забезпечення функціонування української мови як державної» з метою забезпечення практичної реалізації положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань» у частині включення ДБР як державного правоохоронного органу до кола суб'єктів відповідних правовідносин у сфері публічного права.

Необхідність внесення запропонованих змін обумовлюється наступним.

Одним із повноважень ДБР відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» є доступ як користувача до інформаційних систем органів державної влади, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України, а також самостійне створення інформаційних систем та ведення оперативного обліку в обсязі і порядку, що визначаються завданнями, покладеними на ДБР, із дотриманням законодавства про захист персональних даних. Водночас, чинна норма суттєво обмежує можливості ДБР, оскільки різне її трактування органами державної влади та органами місцевого самоврядування призводить до неправомірного ігнорування повноважень ДБР щодо доступу як користувача до інформаційних систем.

З огляду на вказане співробітники оперативних та слідчих підрозділів ДБР не можуть повною мірою виконувати інституційні завдання у частині запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до компетенції зазначеного правоохоронного органу.

Також, відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 7 та ч. 2 ст. 18 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» зберігати, носити та використовувати вогнепальну зброю на підставах і в порядку, передбачених Законом України «Про Національну поліцію», уповноважені лише працівники спеціального підрозділу фізичного захисту ДБР. Проте, підрозділ фізичного захисту у зв'язку з обмеженою чисельністю його працівників не в змозі під час проведення всіх слідчих дій та оперативно-розшукових заходів у межах кримінальних проваджень або оперативно-розшукових справ забезпечити безпеку працівників ДБР, їх захист від протиправних посягань.

Таким чином, правом носити, зберігати та використовувати зброю необхідно забезпечити і осіб рядового та начальницького складу ДБР, які з огляду на покладені на них завдання мають потребу у забезпеченні самозахисту чи захисту інших учасників кримінального провадження.

Нагальною є також потреба внесення змін до ч. 2 і ч. 4 ст. 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», оскільки середнє навантаження на одного

слідчого упродовж 2020 року складало 105 кримінальних проваджень. Наразі, потребує зменшення навантаження на слідчих з метою забезпечення здійснення ними повного, швидкого та якісного досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

Необхідність збільшення граничної чисельності ДБР пояснюється потребою у формуванні повноцінних оперативних підрозділів у кожному ТУ ДБР, оскільки сьогодні для належного оперативного супроводу в окремих кримінальних провадженнях слідчі ДБР вимушені звертатися з дорученнями до оперативних підрозділів Служби безпеки України та Національної поліції України.

Передбачається, що для належного забезпечення діяльності відокремлених підрозділів за рахунок внутрішнього переміщення та оптимізації посад загальна потреба у працівниках ДБР має становити 2000 осіб, тобто необхідно збільшити граничну чисельність, визначену Законом України «Про Державне бюро розслідувань», лише на 400 осіб (з них 400 осіб – рядового і начальницького складу переважно слідчих та оперативних підрозділах, а також у підрозділах внутрішнього контролю та особистої безпеки).

На сьогодні відповідно до ч. 4 ст. 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» утворені та функціонують сім ТУ ДБР, які розташовані у містах Львові, Хмельницькому, Миколаєві, Мелітополі, Полтаві, Краматорську, Києві.

Кожне із вищезазначених ТУ ДБР поширює свою діяльність на декілька областей. При цьому відстань, наприклад, між окремими обласними центрами в межах діяльності одного ТУ ДБР може становити 150-200 км, у зв'язку з чим слідчі, оперуповноважені вимушені у разі необхідності виїзду на місце події, проведення слідчих дій, оперативно-розшукових заходів витратити по декілька годин на дорогу з місця постійної дислокації (безпосереднього місця розташування ТУ ДБР) до місця події.

Ураховуючи вищезазначене, з метою підвищення ефективності виконання завдань, покладених на ДБР, щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції, наразі є нагальна потреба внесення змін до законодавства та утворення відокремлених підрозділів (слідчих відділів) ТУ ДБР у кожній області.

Крім того, відсутність законодавчого закріплення розташування підрозділів ТУ в конкретних обласних центрах має негативний вплив на розгляд клопотань слідчих місцевими судами поза межами місця розташування (реєстрації) відповідного ТУ ДБР як юридичної особи.

За роки діяльності ДБР виникла об'єктивна необхідність перенесення місця розташування одного з ТУ ДБР з міста Мелітополя до міста Запоріжжя. Це пояснюється тим, що Мелітопольський міськрайонний суд Запорізької області не в змозі забезпечити належний фаховий розгляд клопотань ДБР щодо санкціонування окремих процесуальних дій згідно із Кримінальним процесуальним кодексом України.

Крім того, в місті Запоріжжі як обласному центрі знаходиться Запорізький апеляційний суд, в який досить часто в межах кримінальних проваджень звертаються слідчі ТУ ДБР, розташованого у місті Мелітополі.

З огляду на те, що відстань від Мелітополя до Запоріжжя становить 125 км, слідчі вказаного ТУ вимушені витратити багато часу на поїздки до Запоріжжя, що також обумовлює додаткові витрати бюджетних коштів на паливно-мастильні матеріали, компенсації за відрядження тощо.

Законом України «Про Державне бюро розслідувань» не визначений суб'єкт, уповноважений накладати стягнення на директорів територіальних управлінь і їх заступників на підставі рішення Дисциплінарної комісії ДБР. Вказана прогалина може мати негативний вплив на організацію виконання визначених законодавством повноважень ДБР.

Потребує свого вирішення питання реалізації окремих норм Закону України «Про Державне бюро розслідувань» стосовно соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників ДБР, оскільки, наразі, на законодавчому рівні не врегульоване питання щодо стажу служби у ДБР, що подекуди унеможливорює застосування окремих норм законодавства у частині пенсійного забезпечення працівників ДБР.

Окрім вищенаведеного, виходячи з аналізу завдань та повноважень Державного бюро розслідувань, необхідним є внесення змін до ряду законодавчих актів, які регулюють сферу суспільних відносин, пов'язану із боротьбою зі злочинністю та діяльністю правоохоронних органів у цілому.

Крім того, з огляду на те, що слідчі ДБР здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення, на сьогодні гостро постало питання щодо законодавчого урегулювання порядку зберігання ДБР такої особливої категорії речових доказів, як наркотичні засоби.

В ході обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету, відзначили, що прийняття даного законопроекту обумовлено, перш за все, компетенцією та повноваженнями ДБР, встановленими Законом України «Про Державне бюро розслідувань».

Загалом, законопроект, не зважаючи на висловлені до нього зауваження та пропозиції, отримав схвальні висновки та підтримку Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України, Офісу Генерального прокурора, Національного агентства з питань запобігання корупції, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Національного банку України, Національної академії правових наук України, Національного інституту стратегічних досліджень, Інституту законодавства Верховної Ради України, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку зауважень до законопроекту, зокрема у частині запропонованих змін до законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про вищу освіту», «Про запобігання корупції».

Комітет, заслухавши інформацію підкомітету з питань діяльності органів правопорядку, з'ясувавши позицію народних депутатів України та запрошених осіб, взявши до уваги надані висновки та всебічно обговоривши питання, підтримав доцільність подальшого удосконалення правових основ організації та

діяльності Державного бюро розслідувань, однак висловив і низку пропозицій, що потребуватимуть вирішення під час підготовки законопроекту до другого читання, а саме щодо:

- отримання на підставі письмового запиту інформації, що містить банківську таємницю, інформації щодо рахунків, вкладів, правочинів, операцій за рахунками або без відкриття рахунків конкретної юридичної особи, фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності або фізичної особи за конкретний проміжок часу із зазначенням контрагентів;
- створення та функціонування у системі ДБР науково-дослідного інституту судових експертиз, експертних установ (служб), а також навчальних закладів.

Враховуючи вищезазначене, Комітет, керуючись положеннями п.1 ч.1 ст. 111, п. 1 ч. 1 ст. 114 Регламенту Верховної Ради України, рекомендує Верховній Раді України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правових засад діяльності Державного бюро розслідувань» (реєстр. № 5305) за наслідками розгляду в першому читанні **прийняти за основу.**

Доповідачем від Комітету на пленарному засіданні Верховної Ради України визначено народного депутата України – голову підкомітету з питань діяльності органів правопорядку Комітету з питань правоохоронної діяльності Алєєксєва Сергія Олеговича.

Проект постанови Верховної Ради України додається.

Просимо розглянути.

Голова Комітету

Д. Монастирський

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Монастирський Денис Анатолійович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000ACDE2E00CDCD8E00
Дійсний до: 21.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-27/3-2021/156531 від 13.05.2021

504563

5